

Folkhälsomyndigheten

Informationsinsatsen Hiv idag – frågor och svar 2015-10-28

Detta dokument är tänkt att fungera som ett stöd för landsting och storstadskommuner i samband med informationsinsatsen Hiv idag.

Vad är syftet med informationsinsatsen?

Syftet med informationsinsatsen Hiv idag är att uppdatera allmänhetens kunskap om hiv, om dagens effektiva behandling och hur det är att leva med hiv idag i Sverige. Att leva med hiv idag är inte som igår. Med dagens behandling går det att leva länge och med god livskvalitet utan att överföra viruset till någon annan. Med aktuell kunskap kan stigma och diskriminering minska bland personer som lever med hiv, och leda till att fler upplever att de kan vara öppna med sin hivdiagnos.

Huvudbudskap

Idag är behandlingen av hiv i Sverige så effektiv att den sänker virusnivån till praktiskt taget noll och gör att smittsamheten blir mycket låg. Hiv idag är inte som igår.

Varför vänder ni er till allmänheten?

Kunskapen om hiv har förbättrats i befolkningen sedan 1980-talet men okunskap och rädsla för infektionen är fortfarande stor, framförallt bland yngre. Okunskap om hivinfektion och hur det överförs kan utgöra en grund för fördomar och intolerans mot personer som lever med hiv och bidra till att personer som utsatt sig för risk undviker att testa sig. Det medför att personer med hiv inte ges möjlighet till medicinsk behandling (som i de flesta fall radikalt minskar smittsamheten).

Vad mer exakt anser ni att allmänheten behöver veta?

- Att behandlad hiv har mycket låg smittsamhet
- Vikten av tidig testning och tidig behandling
- Hur det är att leva med hiv i Sverige idag
- Hur man skyddar sig mot hiv

Vad har ni för underlag om allmänhetens kunskap om hiv?

Undersökningen **Hiv i Sverige – kunskaper, attityder och beteenden hos befolkningen** (<http://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationer/Hiv-i-Sverige--Kunskaper-attityder-och-beteenden-hos-allmanheten-19872011/>) har upprepade gånger visat att gammal kunskap och myter om hiv fortfarande lever. Undersökningen visar exempelvis att allmänheten i hög utsträckning känner till att det finns läkemedel mot hiv men inte hur de påverkar smittsamheten. Det finns också skillnader mellan generationer vad gäller kunskap, attityder och beteende avseende hiv.

Hiv i Sverige senaste mätning (bland befolkningen i åldrarna 16-44 år) 2011 visar till exempel:

- Osäkerhet och okunskap om hur hiv kan överföras; ungefär var fjärde person tror felaktigt att insektsbett är en säker och trolig smittväg för hiv och mer än en tredjedel ser på motsvarande sätt saliv som en trolig smittväg. Felaktigt tror drygt 20 % att hiv kan överföras genom kyssar och 10 % att man säkert eller troligen kan få hiv genom att äta från samma tallrik eller dricka ur samma glas eller flaska som en person som lever med hiv. Färre än tidigare, men ändå fel, att tårar eller offentliga toaletter utgör en smittorisk.
- Allmänt låg kunskap om hivmedicinerna och deras inverkan på smittsamheten. Många är ovetande om effekterna av en välinställd och följsam behandling. 6 av 10 tror att smittsamheten hos personer som lever med hiv inte alls påverkas av hivmedicinerna, det vill säga smittar lika mycket utan dem. Endast 15 % tror att de innebär att man smittar mindre.

Undersökningsföretaget Novus genomförde under hösten 2015 mätningen **"Attityder till och kunskap om hiv"** bland den svenska allmänheten på uppdrag av Folkhälsomyndigheten. 1 250 personer i åldrarna 18-79 år besvarade en webbenkät under vecka 35-38.

Sammanfattningsvis visar undersökningen att:

- Nästan sex av tio känner inte till att behandlingen av hiv idag är så effektiv att smittsamheten blir mycket låg.
- Endast sju av tio vet att man kan få lämna ett hivtest inom primärvården, det vill säga på en vårdcentral.
- Knappt hälften vet att bara den som har testat sig för hiv kan säkert veta om hen bär på hiv.
- En majoritet är öppna för att lära sig mer om hiv om de fick veta att en närstående eller vän hade hiv.
- En av fem skulle säkert eller troligen undvika nära kontakt med en person som de visste hade hiv.

Varför gör ni detta just nu? Är det för att så många flyktingar kommer hit till Sverige?

Informationsinsatsen har planerats under flera år och har sin bakgrund i det uppdrag som ligger inom den Nationella strategin om hiv/aids och vissa andra blodburna sjukdomar samt de studier som följer kunskapsläget hos befolkningen. I dessa studier ser vi att det saknas kunskap om de stora medicinska framsteg som gjorts och som innebär att man inte längre dör av aids i Sverige, och att smittsamheten blir mycket låg. Man kan dessutom, med den effektiva behandling man får i Sverige idag, leva länge och bra – till och med föda barn utan hiv – trots en kronisk infektion.

Men är hiv inte främst en fråga för homosexuella/migranter/andra grupper?

Globalt sett är heterosexuell smittväg vanligast. I Sverige minskar hivsmitta mellan män som har sex med män medan heterosexuell smittväg är relativt oförändrad. Hiv är en fråga som angår alla.

Svaret kan behöva anpassas utifrån vilken grupp som det ställs frågor om. Se även statistik.

Var hittar jag statistik? Regional statistik?

Se aktuell statistik på <http://www.folkhalsomyndigheten.se/annesomraden/statistik-och-undersokningar/sjukdomsstatistik/hivinfektion/>

Hur gör ni för att nå migranter? Finns det material på annat språk?

Delar av innehållet på webbplatsen www.hiv idag.se kommer att finnas på andra språk än svenska. På webbplatsen finns råd och fakta på elva språk inklusive svenska. Dessutom finns en film om hiv idag med infektionsläkaren Anna Mia Ekström med tal på engelska, till att börja med. Senare i höst kommer filmversionen att få tal på övriga tio språk. Informationsinsatsens digitala annonsering förmedlar också budskap på alla de elva språken; albanska, arabiska, engelska, franska, ryska, serbiska, somaliska, spanska, svenska, thailändska och tigriska.

Gör ni inte en höna av en fjäder – så stora problem har vi väl ändå inte med hiv i Sverige?

Nästan 7 000 personer lever med hiv i Sverige. Det finns ett mörkertal av personer som lever med hiv utan att veta om det, men cirka 90 procent känner till sin infektion och har fått en diagnos. 95 procent av dessa har en pågående behandling. Drygt 95 procent har en så välfungerande behandling att man inte kan hitta virus i blodet. När behandlingen fungerar så bra är risken att överföra infektionen till någon annan mycket liten.

Ur ett folkhälsoperspektiv innebär detta mycket goda förutsättningar att minska spridningen av hivinfektion i Sverige. Men det betyder samtidigt att många personer lever länge med en kronisk sjukdom som fortfarande är omgärdad av fördomar. Sådana fördomar bygger många gånger på bristande kunskap om vad hiv är idag, och leder till att ett fåtal vågar berätta öppet att de lever med hiv på grund av rädsla för stigmatisering och diskriminering. Kanske under ett helt liv, vilket idag innebär ett lika långt liv för de som bär på hiv som för alla andra. Att leva med hiv i Sverige idag går att jämföra med andra kroniska sjukdomar som kräver livslång behandling. Den effektiva behandlingen medför därför att antalet personer som lever med hiv kommer att öka.

Men hivpositiva måste väl ändå berätta att de har hiv? Då minskar väl spridningen?

I smittskyddslagen (2004:168) finns exempel på individuella förhållningsregler som kan ges av behandlande läkare till en person som har hivinfektion. En sådan

förhållningsregel kan vara skyldigheten att informera en sexualpartner om att man har hiv om det finns en beaktansvärd risk att infektera någon annan. Om man använder kondom och uppfyller kraven på välfungerande behandling har Socialstyrelsen förtydligt att en sådan informationsplikt inte är nödvändig. Detta är under förutsättning att kondom används på rätt sätt vid sexuell kontakt och under hela den sexuella aktiviteten (brev från Socialstyrelsen daterat 131021, dnr 3.1-40828/2013).

I Sverige finns inte något känt fall av överföring av hiv från en person som uppfyller kriterierna för en välfungerande behandling (Smittsamhet vid behandlad hivinfektion, Folkhälsomyndigheten 2014). I Sverige sker de allra flesta överföringar av hiv från personer som inte själva vet om sin hivinfektion. Det är därför viktigt med tidig testning och tidig behandling.

När kommer vaccin mot hiv?

Flera vaccinstudier pågår men det finns i dagsläget inget vaccin som visat sig vara särskilt effektivt.

Varför säger ni hivbehandling och inte bromsmedicin?

När läkemedlen mot hiv kom visste forskarna att de bromsade upp sjukdomsförloppet men inte hur länge. Idag vet vi att läkemedlen är så effektiva att personer som lever med hiv har en normal förväntad livslängd om man får diagnos och behandling så tidigt som möjligt. Idag innefattar också behandlingen mer än enbart läkemedel. Med behandling innefattas också att man går på regelbundna kontroller hos sin läkare och sjuksköterska, är följsam till behandlingen etc.

Medicinerna har ju bara funnits sedan 1996, så hur kan ni veta att livslängden inte behöver påverkas om man får behandling?

Flera vetenskapliga studier bekräftar detta. Det förutsätter att personer som lever med hiv får tillgång till hälso- och sjukvård och den effektiva behandling som finns idag. I Sverige har vi en mycket bra hivvård medan det kan se annorlunda ut i andra länder. I Sverige är såväl sjukvård som mediciner gratis för den som lever med hiv.

Varför sprids inte hiv via myggor när malaria gör det?

Hiv är ett virus som bara överförs under vissa specifika omständigheter via kroppsvätskor som blod, sperma, slid- och analsex och bröstmjölk. Vid sexuella kontakter är det oskyddat vaginalt och analt samlag som innebär störst risk. Även oralsex kan överföra hiv även om det är mindre vanligt.

Hivviruset överförs inte genom myggor. Det kan inte överleva i insekter. Malaria är däremot en parasit som kan överföras genom myggor.